

ՊԱԶՏՈՆԱԿԱՆ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

ՍԻՈՆԻ 1958 Ապրիլ-Մայիս թիւին մէջ տրուած Հաղորդագրութեան համաձայն, որ հիմնուած էր Ներքին Գործոց Վսեմ. Նախարարի յանուն Կառավարութեան անձամբ տուած հաղորդումին վրայ, կը սպասուէր «Ս. Աթոռոյ տաղնապին վերջնական լուծման եւ Պատրիարքարանիս օրինական գործերուն կանոնաւորման համար»: Սակայն անկէ առդին պատահած դէպքեր չծառայեցին տաղնապին օրինական լուծման:

Օգոստոս 30, Շաբաթ օր յետ միջօրէի ժամը 2.45ին, երբ Տիրան եւ Սուրէն Արքազաններ Պատրիարքարանի պաշտօնական ինքնաշարժով Գեթսեմանի ձոր կ'իջնէին, հանդիսապետելու Ս. Աստուածածնայ Վերափոխման տօնին առթիւ Տիրամօր Գերեզմանի Տաճարին մէջ կատարուելիք ժամերգութեանց, նախատօնակին եւ անոնց յաջորդելիք գիշերային հսկման արարողութեանց, յանկարծ, քաղաքի պարիսպի մեծ դրան մօտ գտնուող ոստիկանատան առջեւ, ոստիկանական պաշտօնեաներ կը կեցնեն Պատրիարքարանի կառքը: Կը հասնի ոստիկանապետը եւ կը հաղորդէ որ հրահանգ ունի Նորին Գերաշնորհութիւն Տ. Տիրան Արքեպիսկոպոսը Կառավարչատուն հրաւիրելու: Տիրան Արքազան կը համակերպի: Սուրէն Արքազան կ'ընկերանայ Տիրան Արքազանին: Զինուորական երկու ինքնաշարժերու մէջ Պատրիարքարանի կառքը կ'առաջնորդուի Ոստիկանապետի պաշտօնատունը: Դաւազանակիր Հայրսուրբը, որ ազատ ձգուած էր, բօթը կը բերէ Գեթսեմանի՝ Միաբանութեան, որ կը սպասէր Արքազաններու ժամանումին: Միաբան Հայրերէն ոմանք անմիջապէս կը փութան Կառավարչատուն. եւ ոստիկանապետարանի առջեւէն անցնելու պահուն կը նշմարեն որ Տիրան Արքազան արդէն իսկ փոխադրուած էր զինուորական կառքի մը մէջ տարուելու համար օդակայան: Միաբան Հայրեր իրենց բուն բողոքը արտայայտել վերջ կը հետեւին զինուորական կառքին դէպի օդակայան: Մինչ այդ Սուրէն Արքազան կը դիմէ քաղաքիս Վսեմ. Կառավարիչին իր բնակարանին մէջ եւ կը խնդրէ որ Տիրան Արքազանին մեկնումը գէթ 24 ժամ յետաձգուի, որպէսզի իր անցագիրը եւ այլ անհրաժեշտ պիտոյքները առնելու ժամանակ ունենայ. սակայն կը մերժուի: Միայն կ'արտօնուի որ անձամբ վանք վերադառնայ եւ բերէ անհրաժեշտ նկատուածները Տիրան Արքազանին՝ օդակայան: Երբ Սուրէն Արքազան քանի մը հետեւորդներով վանք կը վերադառնայ, կը տեսնէ զայն պաշարեալ հարկւրաւոր զինուորներով, որոնք կ'արգիլեն իր մօտեցումը վանքին մուտքին. չեն ուզեր մինչեւ իսկ լսել տրուած բացատրութիւնը թէ Զինուորական Կառավարչի հրահանգով եկած են մեկնող Արքեպիսկոպոսի անցագիրը տանելու ...: Սուրէն Արքազան կը հարկադրուի վերադառնալ օդակայան ...: Դժուար է այստեղ ներկայացնել այն ողբերգութիւնը որ տեղի կ'ունենայ վանքէն ներս, երբ ամբողջ Միաբանութիւնը բացակայ էր իր տունէն ...:

Օդակայան, Ամերիկեան փոխ-Հիւպատոսին միջամտութիւնը եւ միջնորդութիւնն ալ, 24 ժամ յետաձգելու Տիրան Արքազանի մեկնումը, կը մերժուի: Տիրան Արքազան օդանաւ կը դուրս եւ կ'ուղարկուի Պէյրութ ...:

Վանական վարչութիւնը յետ խորհրդակցութեան անհրաժեշտ նկատեց, պաշտպանելու համար դարերով յարգուած իր իրաւունքները, անմիջապէս պատկան իշխանութեանց ուղղել շատ մը պատշաճ դիմումագրեր՝ որոնցմէ կը յիշենք հետեւեալները միայն:

31/8/58 — Հեռագրուեցաւ Ն. Վեհափառութիւն Հիւսէյն Թազաւորին, Սուրէն Արքազանի կողմէ՝ յանուն Միաբանութեան, յայտնելով Միաբանութեան «խորագոյն վիշտը», եւ պարզելով որ Տիրան Արքեպս. արքայը «ուժգին հարուած մըն էր Միաբանութեան ու մեր համայնքին, մանաւանդ անոր համար որ Արքեպս. կը ձերբակալուէր կրօնական պարտականութեան կատարումի իր նամբուն վրայ, մեր եկեղեցւոյ մեծագոյն

տօններէն մէկու ընթացքին: Սրբազանին արքայութեան արիւնդ վէրք մը կը բանայ մեր կրօնական զգացումներու մէջ»: Կը հաստատուէր որ կատարուածը հակառակ էր Ս. Քաղաքիս մէջ տիրող՝ եւ նախընթաց բոլոր Կառավարութիւններէ ճանչցուած եւ յարգուած՝ Սրբաբուհայի տրամադրութեանց: Եւ խնդրանք կ'ըլլար Նորին Վեհափառութեան զթատրութեան որ հրահանգէր Տիրան Սրբազանի վերադարձը:

31/8/58 — Ն. Վսեմ. Յորդանանու Վարչապետին, յայտնելով Միաբանութեան ցաւը, եւ բողոքելով Տիրան Սրբազանի արքայութեան վերջ, եւ Միաբանութեան բացակայութեան ընթացքին զինուորներու կողմէ վանքէն ներս կատարուած յոյժ ցաւալի դէպքերուն դէմ: Այս նամակին, ինչպէս նաեւ Վեհափառ Թագաւորին զրկուած հեռագրին պատճենները ուղարկուեցան նաեւ Պետութեան մնացեալ բոլոր Նախարարներուն:

1/9/58 — Հեռագիրներ զրկուեցան արտասահմանի Հայց. Եկեղեցւոյ Թեմերուն, հաղորդելով Տիրան Սրբազանի արքայութեան իրողութիւնը:

4/9/58 — Երուսաղէմի Հայոց Մուխթար Տիար Յովհաննէս Նազարէթեանի անունով եւ ի դիմաց առնուազն 300 հայ ընտանիքներու, հեռագիր գնաց Նորին Վեհափառութիւն Հիւսէյն Թագաւորին՝ ուր կը խնդրուէր Տիրան Սրբազանի վերադարձը:

4/9/58 — Քաղաքիս Վսեմ. Կառավարիչին ուղղեալ նամակով մը բողոք ներկայացուեցաւ որ ականջ կը կախուի կարգ մը փառքուս անծերու կողմէ Կառավարութեան տրուած սխալ եւ չարամիտ տեղեկութեանց, որոնց հետեւանքով յումայէտս խուզարկութիւններ կը կատարուին վանքաբնակ կարգ մը ընտանիքներու մէջ, այդ զրպարտութեանց սուտ ըլլալը բազմիցս հաստատուելէ վերջն ալ, նախապէս կատարուած խուզարկութիւններով:

5/9/58 — Քաղաքիս Վսեմ. Կառավարիչին ուշադրութեան յանձնուեցաւ որ, Յորդանանեան կրօնական կազմակերպութեան մը անդամ եղող բարձրաստիճան կրօնաւորի մը, իր կրօնական պարտականութեան ճամբուն վրայ հապճեպով եւ առանց քննութեան երկրէն հեռացուիլը Ս. Քաղաքիս մէջ տիրող Սրբաբուհայի հակառակ էր եւ խնդրանք կ'ըլլար որ Տիրան Սրբազան վերադարձուէր իր հոգեւոր տունը:

7/9/58 — Բողոքագիր նամակ, որով Երուսաղէմի Վսեմ. Զինուորական Կառավարիչին ուշադրութեան կը յանձնուէր զինուորներու վանքէն ներս ի գործ դրած օրէնքի հակառակ արարքները:

20/9/58 — Բացատրական ընդարձակ նամակ մը գրուեցաւ Վսեմ. Վարչապետին պարգեւով Երուսաղէմի Հայոց Պատրիարքարանի վայելած, եւ ցարդ յարգուած, իրաւասութիւնները: Այս նամակին պատճենները զրկուեցան բոլոր Նախարարներուն:

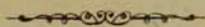
21/9/58 — Խնդրագիր ներկայացուեցաւ Նորին Վեհ. Հիւսէյն Թագաւորին, Երուսաղէմ գտնուող 26 կարգաւոր Միաբանից 22ի ստորագրութեամբ, խնդրելով Ն. Վեհ. Թագաւորէն որ արտօնէ Տիրան Սրբազանին վերադարձը իր հոգեւոր տունը:

Միաբանութիւնը իր վիշտին մէջ չկորսնցուց իր արիւթիւնը եւ արդարութեան վերջնական յաղթանակի մասին իր ունեցած հաւատքը եւ համոզումը: Միակամ եւ միասիրտ յառաջ տարուեցան թէ՛ Տիրան Սրբազանի վերադարձին համար անհրաժեշտ աշխատանքները, թէ՛ վանական ներքին գործերը, ինչպէս նաեւ իրաւական արտաքին աշխատանքները: Ճիշդ այս օրերուն զուգահէյնեցաւ թէ՛ Ս. Յարութեան եւ թէ՛ Ս. Աստուածածնայ տաճարներու նորոգութեան համար առնուած գործնական քայլերը: Մեր բանակցութիւնները եւ խորհրդակցութիւնները շարունակուեցան իրաւակից համայնքներու ներկայացուցիչներուն հետ: Միաբանութիւնը եւ հաւատացեալ ժողովուրդը կ'աղօթէ եւ կ'աշխատի արդարութեան վերջնական յաղթանակը ապահովելու համար: Գերշ. Տ. Սուրբն Եպս. կը շարունակէ մնալ Ս. Աթոռոյ Գործոց Ընդհանուր Վարիչի իր դիրքին եւ պաշտօնին վրայ, հաստատուած Միաբանութենէն եւ ճանչցուած տեղւոյս Կառավարութեան կողմէ:

ԱՅՑԵԼՈՒԹԻՒՆ ՆՈՐԻՆ ՎԵՀԱՓԱՌՈՒԹԻՒՆ ԹԱԳԱՒՈՐԻՆ: — Ամմանի մեր Հոգեւոր Հովուի ջանքերով կարելի եղաւ ապահովել ժամադրութիւն մը արքայական պալատէն, եւ Հոկտ. 22ին, Գեր. Տ. Սուրէն եպս., հետն ունենալով Աւագ Թարգման Հոգ. Տ. Վազգէն Վրդ.ը եւ Ամմանի Հովիւ Հոգ. Տ. Արիս Աբեղան, այցելեց Նորին Վեհափառութիւն Հիւսէյն Թագաւորին: Սուրէն Սրբազան նախ յայտնեց իր Միաբանութեան եւ Հայ համայնքի հաւատարմական զգացումները, եւ շնորհաւորեց Նորին Վեհափառութիւնը, երկրին ապահովութեան համար իր ի գործ դրած կորովի եւ կտրուկ միջոցառումներուն համար, ընդդէմ երկրի կործանարար թշնամիներուն: Ապա ներկայացուց հակիրճ կերպով վանքին տագնապը: Եւ խնդրեց անոր դարմանը: Վեհափառը խոստացաւ ներկայացուած խնդրանքը նկատի ունենալ: Շուրջ կէս ժամ տեւեց այս շատ սիրալիր եւ յարգալիր խօսակցութիւնը:

ԴԻԻԱՆ Ս. ԱՅՈՒՌՈՅ

ԶԳՕՆ Ծ. ՎՐԴ. ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԱՑԱԾ

Ս. Աւսիս Միաբան եւ Իրաքի Հայոց Առաջնորդ Հոգ. Տ. Զգոն Ծ. Վրդ. Տ. Յակոբեան եպիսկոպոսական բարձր ասիւնանին արժանացաւ Հոկտ. 19ին, ի Ս. Էջմիածին:

Համաձայն Սրբոց Յակոբեանց Միաբանական Աւսիսի Կանոնին, Միաբաններու եպիսկոպոսացման բեկնածուքիւնը կ'որոշէ Ս. Աւսիս Միաբանական Ընդհանուր Ժողովը, Տնօրէն Ժողովէն բերուած առաջարկին վրայ: Տնօրէն Ժողովը իր ձևով նիստին մէջ նկատի առաւ Հոգ. Տ. Զգոն Ծ. Վրդ.ի եպիսկոպոսացման հարցը, եւ միաձայնութեամբ զրական առաջարկ տարաւ Միաբանական Ընդհ. Ժողովին: Սեպտեմբեր ամսոյ 24ին Միաբանական Ընդհ. Ժողովը զուժարուեցաւ, ուր ժողովի ներկայ 17 Հայրերէն 14ի բուկներով Հոգ. Տ. Զգոն Ծ. Վրդ. արժանի նկատուեցաւ եպիսկոպոսական ասիւնանին:

Հոկտ. 18ին հետեւեալ հեռագիրը ստացուեցաւ Տ. Զգոն Ծ. Վրդ.էն. — «Կը խնդրեմք ներայրութեան պարփները: Զեռնադուրիւնս (սեղի կ'ունենայ) Կիրակի (Հոկտ.) 19ին, առանձինն»:

Հոկտեմբեր 19ին, Տ. Սահակ Արքեպիսկոպոսէն ստացանք հետեւեալ հեռագիրը.

«Վեհափառը այսօր Զեր խնդրանքով եպիսկոպոս ձեռնադրեց Զգոն Ծ. Վարդապետին: Ուրիշ ձեռնադուրիւն չկայ»: Հեռագիրները ուղղուած էին Գեր. Տ. Սուրէն եպս.ին, որ Զգոն եպս.ին հետեւեալ հեռագիրը զարկաւ Հոկտ. 20ին. «Զեր եպիսկոպոս ձեռնադուրեան առիթով կը յայտնենք սրտային շնորհաւորութիւններ: Կը մաղթենք երկար կեանք Նորին Ս. Օծութեան»:

Տ. Զգոն եպս. ծնած է Քեօջանի (Վան) 1904ին, բանաստեղծական ընտանիք: Վասպուրականի գաղթին (1915), կ'ապաստանի Ռուսահայաստան, ապա՝ Պապուպա եւ Նահրէլ-Օմար: 1922ին կ'ընդունուի Նուսադէմի ժառ. Վարժարանը, զոր կ'աւարտէ 1926ին եւ Սարկաւազ կը ձեռնադուրի: 1930ին կը ձեռնադուրի կուսակրօն Բանաստեղծ եւ կը մտնէ վանական ծառայութեան մէջ զանազան պատճեններով: 1937ին մեկնած է Ֆրանսա պատճենով, իսկ 1940ին անցած է Միացեալ Նահանգներ: 1952ին կ'ընտրուի Հովիւ Հայոց Միլանի. իսկ 1956ին կը ստանձնէ Իրաքի Հայոց Առաջնորդական պատճենը: ՍԻՈՆ յանուն Սրբոց Յակոբեանց Միաբանութեան կը շնորհաւորէ եկեղեցւոյ նոր հոգեւոր իշխանաւորը եւ կը մաղթէ իրեն արդիւնաւոր գործունեութիւն: